

„Просвјетитељске идеје Доситеја Обрадовића“

Будућим покољењима,

Народе мој српски, дајем вам на службу тражени вам језик- српски народни језик. Ви тражисте, ја се потрудих и добисмо, браћо моја, наш језик у нашим књигама. Од данас ћемо сви читати исте књиге, али запамтите, браћо моја, једну битку добисмо, а до краја овог рата има још много.

Из манастира у Трсту, гдје живјех, отишао сам у Беч. Велики град у знаној нам Аустроугарској монархији. Град великих и учених људи. Отиђох тамо да тражим једног таквог човјека и да га молим за помић. Одлучио сам да молим за наш језик и наш народ. И намолио сам. Рекоше ми помоћи, али, опет, много ја времена проведох у Бечу. Тешко тамо људи пристају помоћи малој држави, као што је наша и још мањем народу, као што је наш. Но, то ме не спријечи да наставим заступати своје идеје.

Састао сам се неколико пута са нашим ученим људима, господином Венцловићем и господином Орфелином, тамо у Бечу. Бијасмо истог мишљења, те ми радо присташе помоћи. Дадосе вам дивна дјела на нашем језику. Мени посебно драга бијеше Захаријева пјесма „Плач Србији“. Стихови његови: „Стријеле своје врази на мене натегоше, очи моје и срце најпре избодосе“, урезаше ми се у мозак и душу и ту осташе, вјерујте ми, све до сада.

Дадох вам и ја дјела своја. Требаће вам, видјећете. Биће вам подсјетници на важне битке, које бојевасмо. Биће вам споменици. О њиховој величини вам нећу говорити, сами ћете томе свједочити. Нећу вам говорити ни колико је тешко било одштампати та дјела. Прво је требало наћи штампарију и човјека вољног да тај посао одради, а затим новац. За проналазак новца сам имао сјајну идеју: „Нека се окупе наша домаћинства и свако домаћинство нека да по један грош. Четири хиљаде домаћинстава и ето нам четири хиљаде гроша. Ето нам књиге. И вјерујте ми, боље је и једну књигу штампати, него дванаест звонара подићи“.

Писао сам о мојим идејама и Мамули Харалампију, мом добром пријатељу. Прозвасте то писмо манифестом. То писмо нека вам буде свједок мојих ријечи, ја свједочити више не могу. Старим, а и болест узима данак. Нисам више онакав, какав сам на почетку био. Моје вријеме је прошло.

Али, ваше тек долази. Наставите борбу, браћо. На вама и на вашој дјеци је сада овај рат. Не допустите да све што радисмо буде узалуд. Нека се наш језик не изгуби, тешко га добисмо. Задржите наше ријечи и не примајте туђе. Свако освајање почиње полако, са једном мртвом главом или једном мртвом ријечју. Тек касније почиње, прави напада и онда настаје један народ. Волите свој језик и имаћете државу. Браћо, дозволите да нам се то догоди.

Д. Обрадовић, 1811.

године

Писала: Милица Сандић, II2 (медицински техничар); Медицинска школа, Бањалука, март 2019.
године